

» ero nominum illorum per labia mea : » tanquam innovatorum. Nam nomina eorum erant prius, filii carnis, filii sæculi, filii iræ, filii diaboli, immundi, peccatores, impii : postea vero, filii Dei, homini novo nomen novum, canticum novum cantanti, novum per Testamentum Novum. Non sint ingrati gratiæ Dei, pusilli cum magnis, a minore usque ad majorem. Totius Ecclesiæ vox est : « Erravi sicut ovis perdita¹. » Omnium membrorum Christi vox est : « Omnes ut oves erravimus, et ipse traditus est pro peccatis nostris². » Qui totus prophetiæ locus apud Isaiam est, quo per Philippum sibi exposito, spado ille Candacis reginæ in eum credidit³. Vide quoties hoc ipsum commendet, et tanquam superbis nescio quibus, vel contentiosis identidem inculcet : « Homo, » inquit, in plaga, et qui sciat ferre infirmitates, propter » quod et avertit se facies ejus, injuriata est, nec magni » æstimata est. Hic infirmitates nostras portat, et pro » nobis in doloribus est, et nos existimavimus illum in » doloribus esse, et in plaga, et in poena : ipse autem » vulneratus est propter peccata nostra, infirmatus est » propter iniquitates nostras. Eruditio pacis nostræ super » eum, in livore ejus sanati sumus. Omnes ut oves erravimus, et Dominus tradidit illum pro peccatis nostris. » Et ipse quoniam male tractatus est, non aperuit os ; ut » ovis ad immolandum ductus est, et ut agnus ante eum » qui se tonderet fuit sine voce, sic non aperuit os suum. » In humilitate sublatum est iudicium ejus : generationem » ejus quis enarrabit ? Quoniam tolletur de terra vita ejus, » ab iniquitatibus populi mei ductus est ad mortem. » Dabo ergo malos propter sepulturam ejus, et divites » propter mortem ejus, ob hoc quod iniquitatem non fecerit, nec dolum ore suo, Dominus vult purgare illum

¹ Psal. cxviii, 176. — ² Isai, lxxx, 6. — ³ Act. viii, 27.

» de plaga. Si dederitis vos ob delicta vestra animam » vestram, videbitis semen longæ vitæ. Et vult Dominus » auferre a doloribus animam ejus, ostendere illi lucem, » et figurare per sensum, justificare justum bene servientem pluribus, et peccata illorum ipse sustinebit. » Propterea ipse hæreditabit complures, et fortium partietur spolia, propter quod tradita est anima ejus ad » mortem, et inter iniquos æstimatus est, et ipse peccata multorum sustinuit, et propter iniquitates eorum » traditus est¹. » Attende etiam illud ejusdem Prophetæ, quod de se completum, lectoris etiam functus officio in synagoga ipse recitavit : « Spiritus Domini super me, » propter quod unxit me, evangelizare pauperibus misit » me, ut refrigerem qui in pressura cordis sunt, prædicare captivis remissionem, et cæcis visum². » Omnes ergo agnoscamus, nec ullus exceptus sit eorum, qui volumus corpori ejus hæerere, per eum in ovile ejus intrare, ad vitam et salutem quam suis promisit perpetuam pervenire : Omnes, inquam, agnoscamus eum qui peccatum non fecit, et peccata nostra pertulit in corpore suo super lignum, ut a peccatis separati cum justitia vivamus³; cujus cicatricibus sanati sumus, infirmi cum essemus, tanquam pecora errantia.

LV. Quæ cum ita sint, neminem unquam eorum, qui ad Christum accesserunt per baptismum, sana fides et sana doctrina putavit exceptum a gratia remissionis peccatorum, nec esse posse alicui præter regnum ejus, æternam salutem. Hæc enim parata est revelari in tempore novissimo, hoc est, in resurrectione mortuorum⁴, pertinentium non ad mortem æternam, quæ secunda mors appellatur, sed ad vitam æternam, quam promittit

¹ Isai. liii, 3-20. — ² Luc. iv, 17, et Isai. lxi, 1. — ³ 1 Petr. ii, 22 et 24. — ⁴ 1 Petr. i, 5.

tit non mendax Deus sanctis et fidelibus suis; cujus vitæ participes omnes non vivificabuntur nisi in Christo, sicut in Adam omnes moriuntur. Quemadmodum enim omnes omnino pertinentes ad generationem voluntatis carnis non moriuntur¹, nisi in Adam in quo omnes peccaverunt: sic ex his omnes omnino pertinentes ad regenerationem voluntatis spiritus, non vivificantur nisi in Christo, in quo omnes justificantur. Quia sicut per unum omnes ad condemnationem, sic per unum omnes ad justificationem². Nec est ullus ulli medius locus, ut possit esse nisi cum diabolo, qui non est eum Christo. Hinc et ipse Dominus volens auferre de cordibus male credentium istam nescio quam medietatem, quam conantur quidam parvulis non baptizatis tribuere, ut quasi merito innocentiae sint in vita aeterna, sed quia non sunt baptizati, non sint cum Christo in regno ejus, definitivam protulit ad hæc ora obstruenda sententiam, ubi ait: « Qui mecum non est adversum me est³. » Constitue igitur quemlibet parvulum: si jam cum Christo est, ut quid baptizatur? Si autem, quod habet veritas, ideo baptizatur ut sit cum Christo, profecto non baptizatus non est cum Christo: et quia non est cum Christo, adversus Christum est; neque enim ejus tam manifestam debemus aut possumus infirmare vel immutare sententiam. Unde igitur adversus Christum, si non ex peccato; neque enim ex corpore et anima, quæ utraque Dei creatura est. Porro si ex peccato, quod in illa ætate nisi originale et antiquum? Una est quippe caro peccati, in qua omnes ad damnationem nascuntur; et una est caro in similitudine carnis peccati, per quam omnes a damnatione liberantur. Nec ita dictum est omnes, velut quicumque nascuntur in carne peccati, iidem ipsi omnes

¹ 1 Cor. xv, 22. — ² Rom. v, 18. — ³ Matth. xii, 30.

mundari intelligantur per carnem similem carnis peccati: « Non enim omnium est fides¹: » sed omnes pertinentes ad generationem connubii carnalis, non nascuntur nisi in carne peccati; et omnes pertinentes ad generationem connubii spiritualis, non mundantur nisi per carnem similem carnis peccati: hoc est, illi per Adam ad condemnationem, isti per Christum ad justificationem. Tanquam si dicamus, verbi gratia, una est obstetrix in hac civitate, quæ omnes excipit, et unus est hic litterarum magister qui omnes docet: neque ibi intelligi possunt omnes, nisi qui nascuntur; neque hic omnes, nisi qui discunt: non tamen omnes qui nascuntur, litteras discunt. Sed cuivis claret, quod et illic recte dictum est, omnes excipit, propter cujus manus nemo nascitur; et hic recte dictum est, omnes docet, præter cujus magistrum nemo discit.

LVI. Consideratis autem omnibus divinis testimoniis, quæ commemoravi, sive singillatim de unoquoque disputans, sive acervatim multa congestans, vel quæcumque similia non commemoravi, nihil invenitur nisi quod universa Ecclesia tenet, quæ adversus omnes profanas novitates vigilare debet, omnem hominem separari a Deo, nisi qui per mediatorem Christum reconciliatur Deo, nec separari quemquam nisi peccatis intercludentibus posse. Non ergo reconciliari nisi peccatorum remissione, per unam gratiam misericordissimi Salvatoris, per unam victimam verissimi sacerdotis: ac sic omnes filios mulieris, quæ serpenti credidit², ut libidine corrumperetur, non liberari a corpore mortis hujus, nisi per filium virginis, quæ Angelo credidit, ut sine libidine foetaretur³.

LVII. Bonum ergo conjugii non est fervor concupiscentiæ, sed quidam licitus et honestus illo fervore utendi

¹ 2 Thess. iii, 2. — ² Gen. iii, 6. — ³ Luc. i, 38.

modus, propagandæ proli, non explendæ libidini accommodatus. (Voluntas ista, non voluptas illa, nuptialis est.) Quod igitur in membris corporis mortis hujus inobedienter movetur, totumque animum in se dejectum conatur attrahere, et neque cum mens voluerit exurgit; neque cum mens voluerit, conquiescit, hoc est malum peccati, in quo nascitur omnis homo. Cum autem ab illicitis corruptionibus refrenatur, et ad sola generis humani supplementa ordinate propaganda permittitur, hoc est bonum conjugii, per quod ordinata societate nascitur homo. Sed nemo renascitur in Christi corpore, nisi prius nascatur in peccati corpore. Sicut autem bono uti male, malum est: sic malo bene uti, bonum est. Duo igitur hæc, bonum et malum, et alia duo, usus bonus et usus malus, sibimet adjuncta quatuor differentias faciunt. Bene utitur bono, continentiam dedicans Deo; male utitur bono, continentiam dedicans idolo. Male utitur malo, concupiscentiam relaxans adulterio; bene utitur malo, concupiscentiam restringens connubio. Sicut ergo melius est bene uti bono, quam bene uti malo, cum sit utrumque bonum: ita « Qui dat » virginem suam nuptum, bene facit; et qui non dat » nuptum, melius fecit¹. » De qua quæstione multo uberius et multo sufficientius in duobus libris, uno « De » bono conjugali, altero de sancta Virginitate, » quantum Dominus dedit, pro mearum virium exiguitate disserui. Non itaque per nuptiarum bonum defendant concupiscentiæ malum, qui carnem et sanguinem prævaricatoris adversus carnem et sanguinem Redemptoris extollunt: non erigantur in superbiam erroris alieni, de quorum parvula ætate nobis dedit Dominus humilitatis exemplum. Solus sine peccato natus est, quem sine virili

¹ 1 Cor. vii, 38.

DE PECCATORUM MERITIS ET REMISSIONE, LIB. I. 319
complexu, non concupiscentia carnis, sed obedientia mentis virgo concepit. Sola nostro vulnere medicinam parere potuit, quæ non ex peccati vulnere germen piæ prolis emisit.

LVIII. Jam nunc scrutemur diligentius, quantum adjuvat Dominus, etiam ipsum Evangelii capitulum ubi ait: « Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu, non intrabit in regnum Dei¹. » Qua isti sententia nisi moverentur, omnino parvulos nec baptizandos esse censerent. « Sed quia non ait, inquiunt, Nisi quid renatus fuerit ex » aqua et Spiritu, non habebit salutem vel vitam æternam; tantummodo autem dixit, non intrabit in regnum » Dei: ad hoc parvuli baptizandi sunt, ut sint etiam cum » Christo in regno Dei, ubi non erunt si baptizati non » fuerint: quamvis et sine baptismo si parvuli moriantur, salutem vitamque æternam habituri sint, quoniam » nullo peccati vinculo obstricti sunt. » Hæc dicentes, primo nunquam explicant isti, qua justitia nullum peccatum habens imago Dei separetur a regno Dei. Deinde videamus utrum Dominus Jesus, unus et solus magister bonus, in hac ipsa Evangelica lectione non significaverit et ostenderit non nisi per remissionem peccatorum fieri, ut ad regnum Dei perveniant baptizati: quamvis recte intelligentibus sufficere debuerit, quod dictum est: « Nisi quis » natus fuerit denuo, non potest videre regnum Dei: et, » Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu, non potest » introire in regnum Dei. » Cur enim nascatur denuo, nisi renovandus? Unde renovandus, nisi a vetustate? Qua vetustate, nisi in qua vetus homo noster simul crucifixus est cum illo, ut evacuetur corpus peccati³? Aut unde imago Dei non intrat in regnum Dei, nisi impedimento prohibente peccati? Verumtamen ut proposuimus, to-

¹ Joan. iii, 5. — ² Ibid. i. — ³ Rom. vi, 6.

tam ipsam circumstantiam Evangelicæ lectionis ad rem de qua agitur pertinentem, intente quantum possumus diligenterque videamus.

LIX. « Erat autem homo, inquit, ex Pharisæis Nicodemus nomine, princeps Judæorum : hic venit ad Jesum nocte, et dixit ei : Rabbi, scimus quia a Deo venisti magister; nemo enim potest hæc signa facere quæ tu facis, nisi fuerit Deus cum eo. Respondit Jesus, et dixit ei : Amen, amen dico tibi, nisi quis natus fuerit denuo, non potest videre regnum Dei. Dicit ad eum Nicodemus : Quomodo potest homo nasci, cum sit senex? Numquid potest in uterum matris suæ iterum introire et nasci? Respondit Jesus : Amen, amen dico tibi, nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu, non potest introire in regnum Dei. Quod natum est de carne, caro est, et quod natum est de Spiritu, spiritus est. Non mireris quia dixi tibi, oportet vos nasci denuo : Spiritus ubi vult spirat, et ejus vocem audis; sed non scis unde veniat, aut quo vadat. Sic est omnis qui natus est ex Spiritu. Respondit Nicodemus, et dixit ei : Quomodo possunt hæc fieri? Respondit Jesus, et dixit ei : Tu es magister in Israël, et hæc ignoras? Amen, amen dico tibi, quia quod scimus loquimur, et quod vidimus testamur, et testimonium nostrum non accipitis. Si terrena dixi vobis, et non credidistis; quomodo si dixerò vobis coelestia, credetis? Et nemo ascendit in cœlum, nisi qui de cœlo descendit, Filius hominis qui in cœlo est. Et sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto², ita exaltari oportet Filium hominis; ut omnis qui credit in eum non pereat, sed habeat vitam æternam. Sic enim dilexit Deus mundum, ut filium suum unigenitum daret, ut omnis qui credit in eum non pereat,

1. — ² Num. XXI, 9.

» sed habeat vitam æternam. Non enim misit Deus filium suum in mundum, ut judicet mundum, sed ut salvetur mundus per ipsum. Qui credit in eum, non judicatur: qui autem non credit, jam judicatus est, quia non credit in nomine unigeniti Filii Dei. Hoc est autem iudicium, quia lux venit in mundum, et dilexerunt homines magis tenebras, quam lucem. Erant enim eorum mala opera. Omnis enim qui male agit, odit lucem, et non venit ad lucem, ut non arguantur opera ejus: qui autem facit veritatem, venit ad lucem, ut manifestentur ejus opera, quia in Deo sunt facta¹. » Huc usque est ad rem, de qua quærimus, pertinens totus sermo ille contextus: deinceps in aliud narrator abscedit.

LX. Cum ergo Nicodemus ea quæ dicebantur non intelligeret, quæsit a Domino quomodo possent ista fieri. Videamus quid Dominus ad hoc respondeat. Profecto enim si ad interrogata respondere dignabitur, quomodo possunt ista fieri: hoc dicturus est, quomodo possit fieri regeneratio spiritalis venientis hominis ex generatione carnali. Notata itaque paululum ejus imperitia, qui se cæteris de magisterio præferebat, et omnium talium incredulitate reprehensa; quod testimonium non acciperent veritatis; addidit etiam se illis terrena dixisse, nec eos credidisse, quærens vel admirans quomodo essent coelestia credituri. Sequitur tamen et respondet, quod alii credent, si illi non credunt, ad illud quod interrogatus est, quomodo possint ista fieri: « Nemo, inquit, ascendit in cœlum, nisi qui de cœlo descendit, Filius hominis qui est in cœlo¹. » Sic, inquit, fiet generatio spiritalis, ut sint coelestes homines ex terrenis; quod adipisci non poterunt, nisi membra mea efficiantur, ut ipse ascendat qui descendit; quia nemo ascendit, nisi qui descendit. Nisi ergo

¹ Joan. III, 13.

in unitatem Christi omnes mutandi levandique concurrant, ut Christus qui descendit ipse ascendat, non aliud deputans corpus suum, id est, Ecclesiam suam, quam se ipsum; quia de Christo et Ecclesia verius intelligitur: « Erunt duo in carne una¹; » de qua re ipse dixit: « Ita » que jam non duo, sed una caro²: » ascendere omnino non poterunt: « Quia nemo ascendit in coelum, nisi qui » de coelo descendit, Filius hominis qui est in coelo. » Quamvis enim in terra factus sit filius hominis, divinitatem tamen suam qua in coelo manens descendit ad terram, non indignam censuit nomine Filii hominis sicut carnem suam dignatus est nomine filii Dei, ne quasi³ duo Christi ista accipiantur, unus Deus, et alter homo: sed unus atque idem Deus et homo; Deus, quia « In principio erat » Verbum⁴, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat » Verbum; » homo, quia « Verbum caro factum est, et » habitavit in nobis⁵. Ac per hoc per distantiam divinitatis et infirmitatis filius Dei manebat in coelo, filius hominis ambulabat in terra: per unitatem vero personae, qua utraque substantia unus Christus est et filius Dei ambulabat in terra, et idem ipse filius hominis manebat in coelo. Fit ergo credibiliorum fides ex incredibilibus creditis. Si enim divina substantia longe distantior atque incomparabili diversitate sublimior, potuit propter nos ita suscipere humanam substantiam, ut una persona fieret, ac sic Filius hominis qui erat in terra per carnis infirmitatem, idem ipse esset in coelo per participatam carni divinitatem: quanto credibilis alii homines sancti et fideles ejus fiunt cum homine Christo unus Christus, ut omnibus per ejus hanc gratiam societatemque ascendentibus, ipse unus Christus ascendat in coelum, qui de coelo

¹ Gen. II, 24. — ² Marc. X, 8. — ³ Error qui postea in Nestorio damnatus est. — ⁴ Joan. I, 1. — ⁵ Ibid. 14.

DE PECCATORUM MERITIS ET REMISSIONE, LIB. I. 323
descendit? Sic et Apostolus ait: « Sicut in uno corpore » multa membra habemus, omnia autem membra corporis » cum sint multa, unum est corpus, ita et Christus¹. » Non dixit, ita et Christi, id est, corpus Christi, vel membra Christi; sed, « Ita et Christus; » unum Christum appellans caput et corpus.

LXI. Magna hæc miraque dignatio, quæ quoniam fieri non potest nisi per remissionem peccatorum, sequitur, et dicit: « Et sicut Moyses exaltavit serpentem in » deserto, ita exaltari oportet Filium hominis; ut omnis » qui crediderit in eum non pereat, sed habeat vitam » æternam². » Quid tunc in deserto factum sit, novimus: serpentum moribus multi moriebantur; tunc populus peccata sua confitens per Moysen deprecatus est Dominum, ut hoc ab eis virus auferret: ac sic Moyses ex præcepto Domini exaltavit in deserto æneum serpentem; admonuitque populum, ut illum exaltatum quisquis a serpente morderetur attenderet: hoc facientes continuo sanabantur. Quid est exaltatus serpens, nisi mors Christi, eo significandi modo, quo per efficientem id quod efficitur significatur? A serpente quippe mors venit, qui peccatum, quo mori mereretur, homini persuasit³. Dominus autem in carnem suam non peccatum transtulit tanquam venenum serpentis: sed tamen transtulit mortem; ut esset in similitudine carnis peccati poena sine culpa, unde in carne peccati et culpa solveretur et poena. Sicut ergo tunc, qui conspiciebat exaltatum serpentem, et a veneno sanabatur, et a morte liberabatur: sic nunc, qui conformatur similitudini mortis Christi per fidem baptismumque ejus, et a peccato per justificationem, et a morte per resurrectionem liberatur. Hoc est enim quod ait: « Ut omnis qui » credit in eum non pereat, sed habeat vitam æternam⁴. »

¹ I Cor. XII, 12. — ² Joan. III, 14. — ³ Gen. III, 1. — ⁴ Joan. III, 16.

Quid igitur opus est ut Christi morti per baptismum conformetur parvulus, si morsu serpentis non est omnino venenatus?

LXII. Deinde sic consequenter dicit: «Deus sic dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret; ut omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam¹.» Periturus erat ergo parvulus nec habiturus vitam æternam, si per sacramentum baptismi non crederet in unigenitum Dei Filium, dum interim sic venit ut non iudicet mundum, sed ut salvetur mundus per ipsum: præsertim quia sequitur et dicit: «Qui credit in eum, non iudicatur: qui autem non credit, jam iudicatus est;» quia non credidit in nomine unigeniti Filii Dei².» Ubi ergo parvulos ponimus baptizatos, nisi inter fideles, sicut universæ ubique Ecclesiæ clamat auctoritas? Ergo inter eos qui crediderunt; hoc enim eis acquiritur per virtutem sacramenti et offerentium responsionem: ac per hoc eos qui baptizati non sunt, inter eos qui non crediderunt. Porro si illi qui baptizati sunt, non iudicantur, isti quia carent baptismo iudicantur. Quod vero adjungit: «Hoc est autem iudicium, quia lux venit in mundum, et dilexerunt homines tenebras magis quam lucem³.» Unde, «Lux venit in mundum,» nisi de suo dicit adventu, sine cuius adventus sacramento quomodo parvuli esse dicuntur in luce? Aut quomodo non et hoc in dilectione tenebrarum habent, qui quemadmodum ipsi non credunt, sic nec baptizandos suos parvulos arbitrantur, quando eis mortem corporis timent? «In Deo autem dicit facta opera ejus, qui venit ad lucem⁴;» quia intelligit justificationem suam non ad sua merita, sed ad Dei gratiam pertinere. «Deus est enim, inquit Apostolus, qui operatur

¹ Joan. III, 16. — ² Ibid. 18. — ³ Ibid. 19. — ⁴ Ibid. 21.

DE PECCATORUM MERITIS ET REMISSIONE, LIB. I. 325
» in vobis et velle et operari pro bona voluntate⁴.» Hoc modo ergo fit omnium ex carnali generatione ad Christum venientium regeneratio spiritalis. Ipse hoc aperuit, ipse monstravit, cum ab eo quæreretur, quomodo possent ista fieri; nemini humanam argumentationem in hac causa liberam fecit: non alienentur parvuli a gratia remissionis peccatorum. Non aliter transitur ad Christum; nemo aliter potest Deo reconciliari et ad Deum venire, nisi per Christum.

LXIII. Quid de ipsa forma sacramenti loquar? Vellem aliquis istorum, qui contraria sapiunt, mihi baptizandum parvulum afferret. Quid in illo agit exorcismus meus, si in familia diaboli non tenetur? Ipse certe mihi fuerat responsurus pro eodem parvulo quem gestaret, quia pro se ille respondere non posset. Quomodo ergo dicturus erat eum renuntiare diabolo, cujus in eo nihil esset? Quomodo converti ad Deum, a quo non esset aversus? Credere inter cætera remissionem peccatorum, quæ illi nulla tribueretur? Ego quidem si contra hæc eum sentire existimarem, nec ad sacramenta cum parvulo intrare permetterem: ipse autem in hoc qua fronte ad homines, qua mente ad Deum se ferret ignoro; nec volo aliquid gravius dicere. Falsam igitur vel fallacem tradi parvulis baptismatis formam in qua sonaret atque agi videretur, et tamen nulla fieret remissio peccatorum, viderunt aliqui eorum nihil execrabilius ac detestabilius dici posse atque sentiri. Proinde quod attinet ad baptismum parvulorum, ut eis sit necessarius, redemptione ipsis etiam opus esse concedunt, sicut cujusdam eorum libello brevissimo continetur: qui tamen ibi remissionem alicujus peccati apertius exprimere noluit. Sicut autem mihi ipse litteris intimasti, fatentur jam, ut dicis, etiam

⁴ Philip. II, 23.

in parvulis per baptismum remissionem fieri peccatorum. Nec mirum: non enim redemptio alio modo posset intelligi. « Non tamen originaliter, inquiunt, sed in vita » jam propria, posteaquam nati sunt peccatum habere » cœperunt. »

LXIV. Quamobrem vides quantum jam distet inter eos, contra quos in hoc opere diu jam multumque deserui, quorum etiam unius legi librum ea continentem, quæ ut potui refutavi. Inter istos ergo, ut dicere cœperam, qui omnino parvulos ab omni peccato et originali et proprio puros et liberos esse defendunt, et istos qui eos jam natos propria putant contraxisse peccata, a quibus eos credunt per baptismum oportere purgari, quantum intersit vides. Proinde isti posteriores intuendo Scripturas, et auctoritatem totius Ecclesiæ, et formam ipsius sacramenti, bene viderunt per baptismum in parvulis peccatorum fieri remissionem: sed originale esse, quidquid illud in eis est, vel nolunt dicere, vel non possunt. Illi autem priores in ipsa natura humana, quæ ab omnibus ut consideretur in promptu est, bene viderunt, quod facile fuit, ætatem illam in sua jam vita propria nihil peccati potuisse contrahere: sed ne peccatum originale fateantur, nullum esse omnino peccatum in parvulis dicunt. In his ergo quæ singula vera dicunt, prius inter se ipsi consentiunt, et consequenter fiet ut a nobis nulla ex parte dissentiant. Nam si parvulis baptizatis remissionem fieri peccatorum concedant illi istis; parvulos autem, ut ipsa natura in tacitis infantibus clamat, suæ vitæ propriæ nullum adhuc contraxisse peccatum concedant isti illis; concedent utrique nobis, nullum nisi originale restare, quod per baptismum solvatur in parvulis.

LXV. An vero et hoc quæritur, et de hoc disputaturi et tempus ad hoc impensuri sumus, ut probemus atque

DE PECCATORUM MERITIS ET REMISSIONE, LIB. I. 327
doceamus, quomodo per propriam voluntatem, sine qua nullum vitæ propriæ potest esse peccatum, nihil mali commiserint infantes, qui propter hoc vocantur ab omnibus innocentes? Nonne tanta infirmitas animi et corporis, tanta rerum ignorantia, tam nulla omnino præcepti capacitas, nullus vel naturalis vel conscriptæ legis sensus aut motus, nullus in alterutram partem rationis usus, hoc multo testatiore silentio quam sermo noster proclamat atque indicat? Valeat aliquid ad se ipsam persuadendam ipsa evidentia: nam nusquam sic non invenio quod dicam, quam ubi res de qua dicitur, manifestior est quam omne quod dicitur.

LXVI. Vellem tamen, quisquis hoc sapit, diceret, quod peccatum viderit vel putarit infantis recentis ab utero, cui redimendo fatetur jam baptismum necessarium, quid mali in hac propria sua vita per animum proprium corpusve commiserit. Si forte quod plorat tædioque est majoribus: mirum si hoc iniquitati, non infelicitati potius deputandum est. An quod ab ipso fletu nulla sua ratione, nulla cujusquam prohibitione compescitur? At hoc ignorantia est, in qua profundissima jacet, qua etiam matrem, cum post exiguum tempus valuerit, percutit iratus, et sæpe ipsas ejus mammas, quas dum esurit, exsugit, hæc non modo feruntur, verumetiam diliguntur in parvulis, et hoc quo affectu, nisi carnali, quo etiam risus jocusque delectat, acutorum quoque hominum ipsa quasi absurditate conditus: qui si eo modo sentiretur, ut dicitur non jam illi tanquam faceti, sed tanquam fatui riderentur? Ipsos quoque fatuos videmus, quos vulgo moriones vocant, ad cordatorum delicias adhiberi, et in mancipiorum æstimatione pretiosiores esse cordatis. Tantum valet carnalis affectus etiam minime fatuorum in delectatione alieni mali. Nam cum homini

jucunda sit aliena fatuitas, nec ipse tamen talis esse voluisset; etsi suum parvulum filium, a quo garriente talia pater lætus expectat et provocat, talem præsciret futurum esse cum creverit, nullo modo dubitaret miserabilius lugendum esse quam mortuum. Sed dum spes subest incrementorum, et ingenii lumen accessurum creditur ætatis accessu, fit ut convicia parvulorum etiam in parentes, non solum injuriosa non sint, verumetiam grata atque jucunda sint. Quod quidem prudentium nemo probaverit, ut a dictis vel factis hujusmodi non tantum non prohibeantur, cum prohiberi jam possunt, verum in hæc etiam concitentur studio ridendi et vanitate majorum. Nam plerumque illa ætas jam patrem matremque agnoscens, neutri eorum audet maledicere, nisi ab altero eorum, aut ab utroque vel permissa vel jussa; verum hæc eorum sunt parvulorum, qui jam in verba prorumpunt, et animi sui motus qualibuscumque linguæ promptare jam possunt. Illam potius recentium natorum profundissimam ignorantiam videamus, ex qua ad istam non permansuram balbutientem fatuitatem, tanquam ad scientiam locutionemque tendentes, proficiendo venerunt.

LXVII. Illas, inquam, consideremus tenebras mentis utique rationalis, in quibus et Deum prorsus ignorant, cujus sacramentis etiam cum baptizantur obsistunt: in has quæro unde et quando submersi sint. Ita-ne vero eas hic contraxerunt, et in hac vita sua jam propria per nimiam negligentiam obliti sunt Deum, prudentes vero et religiosi vixerunt vel in uteris matrum? Dicant ista qui ausi fuerint, audiant qui voluerint, credant qui potuerint: ego autem puto, quod omnes quorum mentes non obnubilat defendendæ suæ sententiæ pervicacia, hæc sentire non possunt. An nullum est ignorantiae malum, et ideo nec purgandum? Et quid agit illa vox: « Delicta

DE PECCATORUM MERITIS ET REMISSIONE, LIB. I. 329
 » juvenutis et ignorantiae meæ ne memineris¹? » et si enim damnabiliora peccata sunt, quæ ab scientibus committuntur: tamen si ignorantiae peccata nulla essent, hoc non legeremus quod commemoravi: « Delicta juvenutis » et ignorantiae meæ ne memineris. » In illas igitur ignorantiae densissimas tenebras, ubi anima infantis recentis ab utero, utique anima hominis, utique anima rationalis, non solum indocta, verumetiam indocilis jacet, quare, aut quando, aut unde contrusa est? Si natura est hominis sic incipere, et non jam vitiosa est ista natura; cur non talis creatus est Adam? Cur ille capax præcepti, et valens uxori et omnibus animalibus nomina imponere? Nam et de illa dixit: « Hæc vocabitur mulier: » et, « Quodcumque vocavit Adam animam vivam, hoc est » nomen ejus². » Iste autem nesciens ubi sit, quid sit, a quo creatus, a quibus genitus sit, jam reus delicti, nondum capax præcepti, tam profunda ignorantiae, caligine involutus et pressus, ut neque tanquam de somno excitari possit, ut hæc saltem demonstrata cognoscat; sed expectetur tempus, quo hanc nescio quam velut ebrietatem, non per unam noctem, sicut quælibet gravissima solet, sed per aliquot menses atque annos paulatim digerat: quod donec fiat, tam multa quæ in majoribus punimus, toleramus in parvulis, ut numerari omnino non possint: hoc tam magnum ignorantiae atque infirmitatis malum, si in hac vita jam nati parvuli contraxerunt, ubi, quando, quomodo magna aliqua impietate commissa repente tantis tenebris involuti sunt?

LXVIII. Dicet aliquis: Si hæc natura pura non est, sed vitiosæ primordia, quia talis non est creatus Adam; cur Christus longe excellentior, et certe sine ullo peccato natus ex virgine, in hac tamen infirmitate atque æ-

¹ Psal. xxiv, 7. — ² Gen. ii, 23, et 19.